

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrletja 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četrletja 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 26. septembra 1866.

Gospodarske stvari.

Setve ne popašati.

Zastran tega se je že veliko veliko govorilo, v raznih zborih posvetovalo, v kmetijskih društvi mnogoterno pogovarjalo in pri deželskih gosposkah obravnavalo, ali bi se smela setev popašati ali ne; vendar-le pri vsem tem ni ta reč še dandanašnji popolnoma dognana; zato naj omenimo o tem par besedi.

Kjer še po stari navadi živino na obsejane njive v jeseni ali spomladi na pašo gonijo, pa so umni gospodarji, ondi vendar na to gledajo, da se setvi škoda ne dela. Oni pazijo na to, da se živina na obsejane njive le takrat spušča, kadar je zemlja zmrzla, vreme suho, in da se je žito tudi po slani mokrotno dosti osušilo; skrbnejši kmetovavci pa celó trdijo, da se z drugo živino obsejane njive popasti ne smejo kakor le z govejo.

V več krajih pa se kmetovavci starih razvad držé. Komaj njiva v jeseni ozelení, že se živina na-njo spušča, čeravno ob tem času, ko je rast zeló nežna in šibka in ne dobro obraščena, vsak lahko spozná, da na take njive živino spuščati je zeló škodljivo. Vendar neumnim gospodarjem ni za pamet mar; oni zaganjajo na posetev ne le govejo živino in ovce, ampak, kar je še najhujše, tudi konje. Konjsko kopito premandra zemljo tem bolj, če je podkovano; najhujšo škodo pa napravi konj njivi takrat, kadar po nji dirja in s kopiti rahlo zemljo kviško meče. — Pa tudi čede svinj na njivo zapodé, in jih puščajo dopoldne in popoldne, da njivo prerijejo, da je grdo videti. Ravno tako se pasejo v mnogih krajih tudi gosí cele vasí, ki jih je cela čeda dostikrat po več sto na takem polji.

Tako tavajo po stari razvadi v temi, v starodavnih vražah. Da je pa tako ravnanje škodljivo, tega se ne dajo prepričati; še smejali se ti bojo in te zaničevali, ako jim kaj drugače svetuješ, češ, da je zemlja predobra, — da se žito preveč obraste in v jeseni previsoko odraste, potem pa pozimi pod snegom pognjije in slabo obrodi; skušnje — pravijo — učé, da tudi na popašanih njivah se veliko pridela.

Res neverjetno je to, da na take piškave skušnje se opira starodavna škodljiva razvada!

Saj bi vendar vsak umen kmetovavec vedeti moral, da le dobro obraščeno žito mora donašati obilen pridelek. Saj je vendar dovolj znano, da po perji dobiva vsaka rastlina, tedaj tudi žito, redilne moči z zraka, po njem rôse in dežja posrka in si tako rast pospeši. Kdor pa živino na njivo spušča, da pomuli vse, kar se zelenega prikaže iz zemlje, temu smo porok, da ne bo nikdar bogate žetve imel, kakoršne pričakuje. Ako se kdo že bojí, da ne bi mu žito previsoko iz-

rastlo in čez zimo pod snegom ne pognjilo, naj ga požanje.

Naj končno gospodarjem našim še naznanim cesarske postave, ktere so v različnih časih bile dane zastran paše na žitu.

Po odpisu c. k. dvorne gosposke od 20. sušca 1786 se sme živina na obsejani njivi le takrat pasti, kadar je zemlja zmrzla, — in po vladnem ukazu od 16. septembra 1790 je po obsejanem polji pasti takrat pripuščeno, kadar okrajna gosposka previdi, da je brez škode. Živino po obsejanih njivah pasti je bilo posebno prepovedano, namreč a) po ukazu od 22. maja 1775; b) po dekretu dvorne gosposke od 27. aprila 1789 in vladnem ukazu od 2. septembra 1790; potem po dvornem ukazu od 22. novembra 1793 na njivah, z živinskimi rastlinami obsejanih, če so tudi v prahi obsejane bile; c) po najvišem patentu od 4. januarja 1775 po vinogradih; d) po ukazu od 23. junija 1777, dvornem dekretu od 23. avgusta 1787 in vladnem ukazu od 31. avgusta 1807 na ježah in grabnih poleg cest.

Kar se plemena živine tiče, je ta paša le uprežni živini in govedini in pa ovcam dopuščena; — svinje in perutnino na obsejane njive spuščati je po §. 499 državljanskega zakonika odločno prepovedano.

Čas na posejanih njivah pasti je po zapovedi od 12. maja 1775. do konca februarja odločen, in se more po dvornem dopisu do 12. marca le takrat podaljšati, kadar so tla popolnoma premrznjena. Ukaz od 2. januarja 1769 pa prepoveduje, da nikakoršna živina ne sme prosta se klatiti po paši.

O živinoreji.

Podlaga kmetii je živina. Brez živine ne moremo kmetij na stopnjo popolnosti spraviti, kajti živina nam daje gnoj in nam obdeluje zemljo. Lepa živina je veselje in čast gospodarjeva; kdor ima lepo živino, pričá ž njo, da je umen, priden in premožen.

Ktera živina pa je lepa? Lepa je tista, ktera je zalo izraščena, ktera ima lepo, životu primerno glavo, bistre, vendar pa pohlevne oči, nosnice široke, primeren vrat, čvrste prsi, širok križ, raven hrbet, tanek, pa dobro poraščen rep, krepko, tanko in z gosto in mehko dlako poraščeno kožo, široka, močna in polna kolena, bedra močna, mesnata in ne previsoka, stegna ravna, ne stisnjena.

Dober gospodar ljubi živino, jo vedno marljivo redí in pridno snaži. Med domačo živino se štejejo: goveda, konji, ovce in kozé pa prešiči. Najkoristnejša žival je govedo. Mnogo je plemen goveje živine. Tako: hribovska (Alpenraçe) in ravninska (Steppenraçe). V raz-